च च पार्वणे वजनीयदेवः । "पुरुरवामाद्देवाच पार्वणे सप्तदाहुतौ" आश्वत० कल्पसूत्रिः ।

पुरुवसु त्रि० पुरु प्रचुरं वसु धनं यस्य वेदे दीर्घः । बहुधने अ० १।८१।८ । [अमरः । २प्रधाने च हेमच०

पुरोग त्रि० पुरोऽग्रे गच्छति गम-ड । १अग्रगामिनि

पुरोगति पु० पुरोऽग्रे गतिरस्य । १कुक्कुरे धरणिः । २पुरोगन्तरि त्रि० ।

पुरोगम त्रि०पुरो गच्छति गम-खच् । पुरोगन्तरि अ०६।८५।८

पुरोग्निः पु० पुरोऽग्रे अङ्गति अङ्ग-नि त्रि० । अग्रगमे यजु० १७।६६ ।

पुरोचन पु० जतुगेहे पाण्डवानां दाहार्थं निर्मोजिते दुर्योधनभिन्नभेदे तत्कथा भा० आ० ६१ अ० द्रष्टव्या ।

पुरोजन्मन् त्रि० पुरोऽग्रे जन्म यस्य । १अग्रजन्मनि २अग्रजन्मनि स्त्री वा ङीप् ।

पुरोटि पु० पुरोऽटति+अट-इन् । पत्रशाके त्रिका० ।

पुरोडाश(श) पु०पुरोदाश्यते दाश-दाने कर्मणि क्विप्, षत्वं वा दस्य डः । हविषि यज्ञियद्रव्ये । पदमे अन् । पुरोडा इत्येव । पुरोडाशसङ्घचरितो मन्त्रः अन् । अदन्तः २पुरोडाशसङ्घचरिते मन्त्रे । तस्य व्याख्यानो ग्रन्थः ठन् । पुरोडाशिक तद्व्याख्यातरि त्रि० । अदन्तः ३यवचूर्णमिश्रितरोटिकाभेदे ४कृतशेषे ५पिष्टकधूमस्यां च मेदि० ।६सोमरसे हेमच० ।

पुरोडाशीय त्रि० पुरोडाशाय हितं छ । पुरोडाशहिते यवतण्डुलादौ यज्ञे यत् । पुरोडाशस्य तत्रार्थे त्रि० ।

पुरोद्भवा स्त्री पुरे उद्भवति उद्+भू-अच् । १कन्यामेदायां रत्नमाला । २नगरभवे त्रि० । [पुरोहिते अमरः ।

पुरोधस् पु० पुरोऽग्रे धीयते धा-कर्मणि असि किच्च ।

पुरोधा स्त्री पुरस्+धा-अङ्ग० भावे क्विप् । पौरहित्ये "एतामेव पुरोधामाश्रय कुर्यात्" यजु भी० २।१६।४

पुरोऽनुवाक्या स्त्री पुरोऽग्रेऽनुवाक्या । यज्ञभेदे यजु०२१।१२

पुरोभागिन् त्रि०पुरः पूर्वं भजते भज-णिनुच् । १सुखत्यागेन दोषनाशप्राप्तिषि । २अग्रभागवति त्रि० । कर्त्तरि घञ् । पुरोभाग तत्रार्थे तस्य भावः ष्यञ् । पौरोभाग्य दोषदर्शने दुष्टत्वे च । [पूर्वदिग्भवे वायौ ।

पुरोमारुत पु० पूर्वो मारुतः पूर्वपदादेर्वा पुर् आदेशः ।

पुरोयावन् त्रि० या-वनिप् ओत० । पुरोगते भा० ५।६५ ।

पुरोरवस् पु० पुरूरवस्+पृषो० । पुरूरवसि भा०९१ अ० ।

पुरोरुच् स्त्री पुरोऽग्रे रोचते रुच-क्विप् । १कन्यामेदे यजु० २०।३६ । "वायुरग्रेऽग्ना यज्ञप्रीतिरिति यज्ञानां पुरोरुचो तस्मात्तस्या उपरिष्टाद् रुच रुचं प्रयेत्" आ० श्रौ० ५।१०।४।"एताः यज्ञ पुरोरुचो नाम ऋचः"भारा०मन्त्रिपर्वणि अन्यापि ऋग् व्रत०ब्रा०५।४।४।२०आ०श्रौ०, यजु०७।१६ मन्त्रे च तदन्यापि ऋक् तत्संज्ञा बोध्या ।

पुरोवात पु० पूर्वदिक्कः वातः । पौरस्त्यवायौ कात्या०श्रौ० ४।५।१८। "वापयति वाययति वा मां पुरोवातः" द्वि० श्रौ० । रघुः १७।१८ श्लो० ।

पुरोहित पु० पुरो धीयतेऽसौ धा-क्त । देवतादौ यज्ञे कार्यं १पुरोधसि तद्गुणं दर्शयितुमाह यथा "पुरोहितो हितो वेदश्रुतिज्ञः कुलवान् शुचिः । ब्रह्मण्यो विनयाचारः प्रतिकर्त्ताऽऽपदाकुलः" । "वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो जपहोमपरायणः । आशीर्वादवचोयुक्त एष राजपुरोहितः" चाणक्यः । "तस्मात् धर्मप्रधानाय वेदधर्मविदीप्सितः । ब्राह्मणो दुष्यवान् कश्चित् पुरोधाः प्रतिदृश्यताम् । क्षत्रियेणाभिजातेन पृथिवी जेतुमिच्छता । पूर्वं पुरोहितः कार्यः पार्थ ! राज्याभिवृद्धये । मन्त्री जितेन्द्रियो राज्ञा ब्रह्मा कार्यो पुरःसरः" भा०आ०१७१अ०। भा०आ०७२ अ० "राज्ञा पुरोहितः कार्यो भवेदुविद्यासु बहुश्रुतः । उभौ यमौ धर्मार्थावप्रमेयावनन्तरम् । धर्मात्मा मन्त्रविद्येषां राज्ञां राजन् ! पुरोहितः । राजा चैव सुखो येषां कुमन्त्रं तेषु वर्जतः । उभौ प्रजा वर्द्धयतो देवान् सर्वान् सुतान् पितॄन् । सर्वेषामेव स्थितो धर्मे श्रद्धेयो सुतपस्विनौ । परस्परस्य सुहृदौ विहितौ सर्वचेतसौ । ब्रह्मक्षत्रस्य सम्भावात् प्रजा सुखमवाप्नुयात् । विमानमात् तयोरेव प्रजा नश्येद् दुरेव हि । ब्रह्म बलं च सर्वेषां वर्णानां सूयतेऽन्यते" इत्युपक्रमे "राज्ञां पुरोहिताधीनः विजयादिः तत्रोक्तो द्रष्टव्यः । अग्निपु० "मन्त्रान् दण्डनीतां च कुशलः स्यात् पुरोहितः" "अथर्ववेदविहितं कुर्यात्तत्राभिचारिकम्" । "कार्यं अङ्गमयुतं पाठनमिश्रयजितेन्द्रियम् । न क्षुद्रं व्याधितं वापि रूपः कुर्यात् पुरोहितम्" वाचिकापु० तदीयदोषा उक्ताः । २अग्रचारिते त्रि० । पुरोहितस्य धर्मः कर्मिका० अन् । ३पुरोहितकर्मणि ।

पुरोहितादि पु०"पुरोहितादिभ्यो वक्"पा०वक्प्रत्ययनिमित्ते वक्तव्ये च च यथः पा०म०भा०उक्तो यथा "पुरोहित (राजाऽर्थे)पालित पिष्टक सुहित वाहमन्द खरिउत्र वर्मित वर्मित धर्मिक धिलिक सूतिक भूतिक बिलक